

– Сектор за централна хармонизација на системот на внатрешна
финансиска контрола во јавниот сектор –

Архивски број: 16-8875/1
Датум: 28 12 2023, година

До:

Предмет: Насоки за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици

Почитувани,

Владата на Република Северна Македонија на 29 август 2023 година ја одржа Сто осумдесет и првата на седница на којашто го разгледа „Годишниот извештај за функционирањето на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2022 година“ и истиот го усвои со соодветни заклучоци. Со Заклучокот број 2: „ Се задолжуваат министерствата и им се препорачува на единиците на локалната самоуправа до 30.04.2024 година да спроведат внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици.

Воедно, се задолжува Министерството за финансии - Секторот за централна хармонизација на системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор, до 31.12.2023 година на министерствата и единиците на локалната самоуправа да им даде насоки за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици“.

Согласно погоре наведениот заклучок, во прилог на овој допис Министерството за финансии - Секторот за централна хармонизација на системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор ви доставуваме „Насоки за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици“.

За преземените активности по однос на заклучокот односно за спроведувањето на внатрешната ревизија во вашата институција ве молиме да

– Сектор за централна хармонизација на системот на внатрешна
финансиска контрола во јавниот сектор –

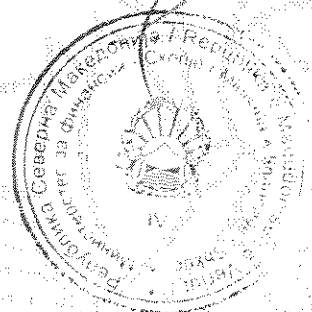
не известите најкасно до 10.05.2024 година. Притоа потребно е да ни ги доставите, електронски пополнети Листа за проверка на дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици и Табела за нивото на имплементација на процесот на управување со ризици, коишто се составен дел на Насоките за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици.

Секторот за централна хармонизација на системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор, податоците коишто ќе ги добие од ваша страна, ќе ги искористи за анализа на воспоставеноста на Управувањето со ризици, врз основа на која понатаму ќе преземе соодветни мерки и активности за унапредување на овој процес.

Воедно ве известуваме, дека Насоките за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици, ќе бидат објавени и на веб-страницата на Министерството за финансии, а соодветниот линк за пристап до истите ќе го добиете по електронска пошта.

Со почит,

РАКОВОДИТЕЛ НА СЕКТОР
д-р Мите Митевски

Изработил: Jetmir Ziberi
Контролирал: Enver Ziberi

Прилог: Насоки за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици

Министерство за финансии
Сектор за централна хармонизација на системот на внатрешна
финансиска контрола во јавниот сектор

Насоки за спроведување на внатрешна ревизија на процесот на управување со ризици

Скопје, декември 2023 година

Управувањето со ризик се воспоставува кај буџетските корисници од областа на законодавната, извршната и судската власт (централна власт), фондовите, општините и градот Скопје.

Согласно член 15 од Законот за јавна внатрешна финансиска контрола: „Управувањето со ризик опфаќа утврдување, процена и контрола на можните настани или состојби кои може да имаат негативно влијание врз постигнувањето на целите на субјектот заради обезбедување разумно уверување дека целите ќе бидат остварени. За спроведување на погоре наведените активности од овој член, раководителот на субјектот донесува стратегија за управување со ризикот, која се ажурира на секои три години и во случаите кога ризикот значително се менува. Контролите кои се однесуваат на минимизирање на ризикот треба да бидат анализирани и ажурирани најмалку еднаш годишно.“

Со цел олеснување на имплементацијата на Процесот за управување со ризици, Министерството за финансии - Сектор за централна хармонизација на системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор (Централна единица за хармонизација) ги има подготвено следните методолошки алатки:

- Подзаконски акт : Стандарди за внатрешна контрола во јавниот сектор ([https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2009/03/RDI za vnatresna kontrola vo javniot sektor.pdf](https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2009/03/RDI%20za%20vnatresna%20kontrola%20vo%20javniot%20sektor.pdf));
- Прирачник за финансиско управување и контрола (https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2009/03/PRIRACNIK_FMC30012012.pdf);
- Насоки за управување со ризиците (<https://finance.gov.mk/wp-content/uploads/2009/03/Nasoki-za-upravuvawe-so-rizici-mart-2015-.doc>)

Имајќи предвид дека внатрешна ревизија се спроведува во сите организациони структури, програми, активности и процеси кај субјектите од јавниот сектор, потребно е внатрешната ревизија да обезбеди и независно разумно објективно уверување на раководителот на субјектот и за имплементацијата на Процесот за управување со ризици, со што ќе додаде вредност во институцијата за унапредување на ефикасноста и ефикасноста на овој процес.

Ревизијата на Процесот за управување со ризици може да биде ревизија на системите за внатрешна контрола, којашто ќе има за цел да даде разумно уверување за дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици. Имајќи го во предвид високото влијание на процесот на управување со ризици во остварувањето на целите на субјектот, овој процес се категоризира како процес со висок ризик.

Од институцијата каде што има воспоставено Процес на управување со ризик се очекува:

- Да има упатство/процедура/рамка по која ќе се води процесот на управување со ризик
- Да има јасно дефинирани улоги и одговорности поврзани со управувањето со ризик
- Да покаже дека процесот на управување со ризик е јасно поврзан со организациските цели

- Да докаже со работна документација дека процесот на управување со ризик е документиран и редовно ажуриран.
- Да може да покаже дека процесот на управување со ризик систематски се спроведува според упатствата/процедурите.

Во контекст на погоре дадените објаснувања за Процесот на управување со ризици и спроведување на ревизија на истиот, во продолжение на овој документ е Листа за проверка на дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици и Табела за нивото на имплементација на процесот на управување со ризици.

Листа за проверка на дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици¹

ПРАШАЊЕ	Да	Не	Дел	Доказ што треба да се достави	РЕФЕРЕНЦИЈА/ ОБРАЗЛОЖЕНИЕ	Забелешки
1) Дали имаат изготвено Стратегија за управување со ризиците?				- Стратегија за управување со ризиците	Да се утврди дали стратегијата е изготвена согласно Насоките за управување со ризиците	
2) Дали Стратегија за управување со ризиците се ажурира на секои три години и во случаите кога ризикот значително се менува?				- Стратегија за управување со ризиците Интервјуа	Да се анализира дали Стратегијата за управување со ризици односно да се утврди дали истата се ажурира редовно согласно Закон.	
3) Дали организацијата воспоставила процедури за управување со ризик?				- Процедури/р амка/упатств о за управување со ризик - Интервјуа	Да се утврди дали има соодветна процедура/рамка/упатство за управување со ризик.	
4) Дали во вашата институција има конкретна функција или сектор одговорен за координација на спроведувањето на процесот за управување со ризик? Дали е назначен координатор за управување со ризици? Дали има				- Интервјуа - Решение за назначувања. - Решение за формирање работна група	Да се потврди постоењето на функција и/или сектор за координација во врска со управувањето со ризик.	

¹ Листата за проверка содржи генерални прашања согласно Насоките за управување со ризиците и најдобрите европски практики. Напоменуваме, дека може да додадете и дополнителни прашања или некои прашања да ги прилагодите согласно вашата институција, но притоа да не се структурно и содржински измени дадената листа за проверка

ПРАШАЊЕ	Да	Не	Дел	Доказ што треба да се достави	РЕФЕРЕНЦИЈА/ ОБРАЗЛОЖЕНИЕ	Забелешки
<p>формирано работна група?</p> <p>5) Дали раководството и вработените се вклучени во процесот на управување со ризик?</p>				<ul style="list-style-type: none"> - Процедурни/рамка/упатств о за управување со ризик - Интервјуа 	<p>Во процедурите/рамките за управување на ризик да се утврди дали раководството и вработените се вклучени во процесот на управување на ризик. Ова да се потврди преку интервјуата.</p>	
<p>6) Дали има описи на работните процеси и активности во Книгата на процеси?</p>				<ul style="list-style-type: none"> - Прилог 1 од Насоките за управување со ризиците - Интервјуа 	<p>Да се утврди дали има описи на работните процеси и активности во Книгата на процеси</p>	
<p>7) Дали се утврдени целите на активностите?</p>				<ul style="list-style-type: none"> - Прилог 2 од Насоките за управување со ризиците - Интервјуа 	<p>Дали се утврдени целите на активностите согласно Насоките за управување со ризиците</p>	
<p>8) Дали се утврдени ризици во врска со клучните организационски цели на стратешко и оперативно ниво од страна на сите организациони единици во институцијата (стратешки планови, програми, годишни/планови за работа, активности и процеси). При утврдување на ризиците дали се применува категоријата на видовите ризици?</p>				<ul style="list-style-type: none"> - Прилог 2 и 3 од Насоките за управување со ризиците - Процедурни/рамка/упатств о за управување со ризик - Регистри на ризик - Интервјуа 	<p>Да се анализира достапната документација и да се утврди дали има јасно усогласување/ меѓусебна поврзаност меѓу утврдените ризици и организационските цели. Воедно да се утврди дали документацијата е изготвена согласно Насоките за управување со ризиците</p>	

ПРАШАЊЕ	Да	Не	Дел	Доказ што треба да се достави	РЕФЕРЕНЦИЈА/ ОБРАЗЛОЖЕНИЕ	Забелешки
9) Дали при утврдувањето на ризиците се утврдени и ризици од корупција?				<ul style="list-style-type: none"> - Регистар на ризици - Интервјуа 	Да се анализира достапната документација и да се утврди дали, при идентификувањето на ризиците, се земаат предвид ризиците од измама и корупција.	
10) Дали е изготвен регистар на ризици на ниво на институција?				<ul style="list-style-type: none"> - Регистар на ризици - Интервјуа 	Да се анализира достапната документација и да се утврди дали има јасно усогласување/меѓусебна поврзаност меѓу утврдените ризици и организационите цели. Воедно да се утврди дали се опфатени сите организациони единици во институцијата и дали документацијата е изготвена согласно Насоките за управување со ризиците	
11) Дали утврдувањето и анализата на ризик се редовни процеси вградени во активностите на институцијата?				<ul style="list-style-type: none"> - Процедури/р амкалупатств о за управување со ризик - Регистри на ризик - Интервјуа 	Да се утврди од документацијата дали идентификацијата на ризиците и анализата на ризик се доволно вградени во активностите на институцијата. Да се утврди дали активностите за управување со ризик се тековни/редовни, а не да се спроведуваат еднаш годишно.	
12) Дали приоритетните (високи) ризици се проследени до раководството?				<ul style="list-style-type: none"> - Процедури/р амкалупатств о за управување со ризик - Интервјуа 	Да се утврди дали приоритетните ризици се проследени до раководството и засегнати страни во рамките на институцијата.	
13) Дали исходот од анализата на ризици се користи како придонес во процесот на донесување одлуки од раководството?				<ul style="list-style-type: none"> - Интервјуа 	Да се праша за конкретните примери што ќе го поткрепат одговорот на прашањето.	
14) Дали приоритетните ризици се вградени во барањата за внатрешно известување?				<ul style="list-style-type: none"> - Внатрешно известување: документи за планирање, контрола и следење - Интервјуа 	Да се утврди дали известувањето за ризиците е вградено во документите за внатрешно известување и за следење (пр. задолжителни делови за ризик во документите за планирање или во проектните документи).	

ПРАШАЊЕ	Да	Не	Дел	Доказ што треба да се достави	РЕФЕРЕНЦИЈА/ ОБРАЗЛОЖЕНИЕ	Забелешки
15) Дали за утврдените приоритетни ризици се формулираат и документираат одговори на ризици? Дали се изготвува Акциски план за отстранување на слабостите?				<ul style="list-style-type: none"> - Прилог 7 од Насоки за управување со ризиците - Интервјуа 	Да се утврди дали доставената документација е изготвена согласно Насоки за управување со ризиците	
16) Дали Акцискиот план е проследен до релевантните раководни лица во рамките на институцијата?				<ul style="list-style-type: none"> - Интервјуа и соодветна документација 	Да се утврди дали информациите во плановите за ублажувањето на ризикот (или мерките за ублажување на ризикот формулирани во регистарот за ризик) се соодветно проследени до релевантните раководни лица во рамките на институцијата	
17) Дали е воспоставен механизам за следење и годишно известување за утврдените мерки во Акцискиот план?				<ul style="list-style-type: none"> - Интервјуа - Соодветни извештаи и документација 	Да се утврди преку интервјуата дали и како се следи спроведувањето на мерките за ублажување на ризикот согласно Насоки за управување со ризиците. Да се утврди дали се подготвува посебен Годишен извештај или известувањето се спроведува во рамки на подготовката на Годишниот финансиски извештај	

Табела за нивото на имплементација на процесот на управување со ризици²

Број	Ниво на имплементација	Опис (критериум) на нивоата на имплементација	Опис за утврденото ниво на имплементација на процесот
1.	Целосно имплементиран	Дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици целосно ги исполнуваат барањата од Законот јавна внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор (во натамошниот текст: Законот) и другите прописи што го уредуваат овој процес и работната методологија обезбедени од Централната единица за хармонизација.	
2.	Во голема мера имплементиран	Утврдени се мали отстапувања во имплементацијата на барањата од Законот и другите прописи што го уредуваат овој процес и работната методологија обезбедени од Централната единица за хармонизација што може да се елиминираат со спроведување на препораките. Има можности за мали подобрувања на дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици.	

² Табелата за нивото на имплементација на процесот на управување со ризици ја пополнува внатрешниот ревизор што ја спровел ревизијата на Процесот на управување со ризици. Во оваа табела ревизорот треба да го утврди нивото на имплементација на процесот на управување со ризици во неговата институција, врз основа на сите собрани податоци и информации во текот на ревизијата.

	<p>Утврдени се значителни отстапувања во имплементацијата на барањата од Законот и другите прописи со коишто се уредува процесот за управување на ризици и работната методологија обезбедени од Централната единица за хармонизација не го нарушуваат во целост управувањето со ризици во институцијата. Сепак, има можности за значително подобрување на дизајнот, воспоставеноста и функционирањето на процесот за управување на ризици, а спроведувањето на препораките значително ќе го подобри истиот.</p>	<p>Делумно имплементиран</p>	3.
	<p>Утврдена е дека во целост не се применуваат Законот, другите прописи и работната методологија обезбедени од Централната единица за хармонизација, што го уредуваат процесот на управување со ризици, со што овој процес во институцијата не е дизајниран, воспоставен и функционален.</p>	<p>Не имплементиран</p>	4.